

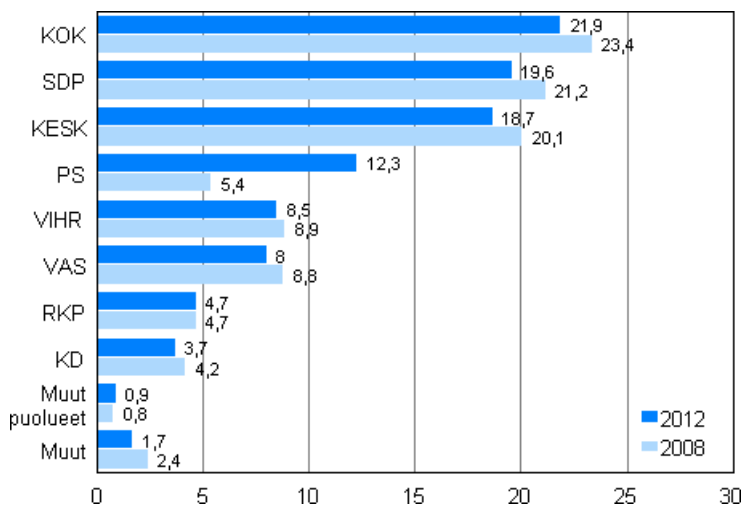
Kunnallisvaalit 2012

Ennakkotieto

Ennakkotieto: Kokoomus säilytti asemansa suurimpana puolueena, Perussuomalaiset lisäsivät kannatustaan eniten kunnallisvaaleissa 2012

Kokoomus säilytti viime kunnallisvaaleissa saavuttamansa aseman maan suurimpana puolueena. Kokoomus sai annetuista äänistä 21,9 prosenttia menettäen kuitenkin ääniosuuttaan 1,6 prosenttiyksikköä verrattuna edellisiin kunnallisvaaleihin. Kokoomuksen kokonaisäänimäärä oli 545 000, mikä oli 53 000 ääntä vähemmän kuin kunnallisvaaleissa 2008. Tiedot perustuvat Tilastokeskuksen tilastoon kunnallisvaaleista 2012.

Puolueiden kannatus kunnallisvaaleissa 2012 ja 2008, (%)

Muut puolueet 2012: SKP, Piraattip., IP, KTP, Muutos 2011, STP, KA, Vapausp., Muut puolueet 2008: SKP, IP, KTP, STP, SSP, KA ja Muut 2012 ja 2008: Valitsijayhdistykset

SDP sai toiseksi eniten ääniä ja säilytti asemansa maan toiseksi suurimpana puolueena. Se sai 19,6 prosenttia kaikista äänistä menettäen kannatustaan 1,7 prosenttiyksikköä. SDP:n kokonaisäänimäärä oli noin 487 000 mikä oli 54 000 ääntä vähemmän kuin edellisissä kunnallisvaaleissa.

Suomen Keskusta säilyi maan kolmanneksi suurimpana puolueena. Sen kannatus oli 18,7 prosenttia, ja se menetti kannatustaan edellisvaaleista 1,4 prosenttiyksikköä. Suomen Keskusta sai kaikkiaan ääniä 465 000, mikä oli 47 000 ääntä vähemmän kuin 2008.

Vaalien suurin voittaja oli Perussuomalaiset, joka lisäsi kaikista puolueista eniten kannatustaan ja nousi neljänneksi suurimmaksi puolueeksi. Puolueen kannatus oli nyt 12,3 prosenttia, mikä oli 7,0 prosenttiyksikköä suurempi kuin edellisissä kunnallisvaaleissa. Perussuomalaisten 307 000 ääntä oli 170 000 ääntä enemmän kuin 2008.

Vihreä liitto sai annetuista äänistä 8,5 prosenttia mikä oli 0,4 prosenttiyksikköä vähemmän kuin edellisissä kunnallisvaaleissa. Vasemmistoliitto sai 8,0 prosenttia äänistä menettäen kannatustaan 0,8 prosenttiyksikköä edellisistä kunnallisvaaleista.

Äänestysaktiivisuus jäi vaaleissa selvästi edellisiä kunnallisvaaleja matalammaksi. Äänestysprosentti koko maassa oli 58,2, kun se edellisissä kunnallisvaaleissa oli 61,2. Vuoden 2012 kunnallisvaaleissa ennakkoon äänesti 42,4 prosenttia kaikista äänestäneistä.

Tilastokeskuksen vaalitulospalvelut

Tilastokeskus julkaisi ennen vaaleja 18.10.2012 kunnallisvaaliehdokkaiden taustoista katsauksen, jossa tarkastellaan muun muassa ehdokkaiden sukupuolijakaumaa, ikää, syntyperää, koulutusta, työllisyyttä, tulotasoa ja perheasemaa verrattuna äänioikeutettujen vastaaviin tietoihin. Katsausta täydennetään 2.11.2012 vahvistetun vaalituloksen julkistuksen yhteydessä valittujen taustatiedoilla.

Tilastokeskus avaa 29.10.2012 verkossa maksuttoman vaalikarttapalvelun, jossa on kartoin ja kuvioin havainnollistettua tietoa kunnallisvaaleista. Teemoina ovat muun muassa äänestysaktiivisuus, eniten ääniä saanut puolue, puolueiden kannatus ja kannatuksen muutos sekä nuorten, naisten ja uusien valtuutettujen osuus. Tietoja voi tarkastella eri aluetasoilla: kunnittain, vaalipiireittäin ja suurimmissa kaupungeissa äänestysalueittain. Karttojen tiedot päivitetään vahvistetun vaalituloksen tiedoilla 2.11.2012.

Tarkemmat vaalitulostiedot löytyvät Tilastokeskuksen PX-Web-tietokantapalvelusta, jossa jokainen voi muodostaa omia tilastotaulujaan vaaleista. Tietokantataulukot kunnallisvaalien ennakkotiedoista tuotetaan 29.10.2012. Kunnallisvaalien vahvistetun tuloksen mukaiset tietokantataulukot julkistetaan 2.11.2012.

[Vaalikarttapalvelu](#)

[Tietokantataulukot](#)

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Äänestysaktiivisuus kunnallisvaaleissa 1972 - 2012, %.....4

Kunnallisvaalit, laatuseloste.....5

Liitetaulukot

Äänestysaktiivisuus kunnallisvaaleissa 1972 - 2012, %

Vuosi	Äänestys, % (äänioikeutetuista)	Ennakköäänestys, % (kaikista äänestäneistä)
1972	75,6	5,3
1976	78,5	6,8
1980	78,1	8,0
1984	74,0	9,2
1988	70,5	18,3
1992	70,9	38,1
1996	61,3	34,9
2000	55,9	37,7
2004	58,6	39,1
2008	61,2	39,9
2012	58,2	42,4

Kunnallisvaalit, laatuseloste

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Yhteenveto tilaston tietosisällöstä

Tilastokeskus tuottaa kunnallisvaaleista viralliset tilastot, jotka sisältävät keskeiset tiedot ehdokkaista, valituista, äänioikeutetuista, äänestäneistä ja puolueiden kannatuksesta. Kunnallisvaalit - tilastosivulla on myös esitetty analyysjä ehdokkaiden ja valittujen taustoista sekä erillisinä palveluina vaalikarttapalvelu ja StatFin-palvelu.

1.2 Olennaiset käsitteet

Vaalitoimitus

Kunnallisvaalit toimitetaan joka neljäs vuosi lokakuun neljäntenä sunnuntaina. Ahvenanmaan maakunnan kunnissa vaalit (www.val.ax) toimitetaan myös joka neljäs vuosi, mutta vuotta aikaisemmin kuin Manner-Suomessa. Vaalit toimitetaan voimassa olevan vaalilain mukaisesti, tarkemmin Oikeusministeriön verkkosivuilla www.vaalit.fi (=> vaalilainsäädäntö) ja www.finlex.fi, vaalilaki (714/1998). Mahdollisuus äänestää ennakkoon ulkomailla kunnallisvaaleissa oli ensimmäistä kertaa vuonna 2000.

Vaalilainsäädäntö

Ensimmäinen kunnallisvaaleja koskeva laki annettiin vuonna 1917. Vuonna 1998 tehdyllä vaalilainsäädännön muutoksella koottiin kaikkia vaaleja koskevat säännökset yhteen lakiin, vaalilakiin (714/1998), joka tuli voimaan 8.10.1998. Kunnallisvaaleja koskevat säännökset sisältyvät tähän ja kuntalakiin 365/1995.

Vaalien toimittamisen keskeiset periaatteet

Kaikki Suomen vaalit toimitetaan noudattaen seuraavia periaatteita:

- **Vaalit ovat välittömät.** Valitsijat (äänioikeutetut) äänestävät suoraan niitä henkilöitä, jotka he tahtovat saada valituiksi.
- **Vaalit ovat suhteelliset.** Suhteellisissa vaaleissa jokainen puolue (tai muu ryhmittymä) saa sen määrän valittuja edustajia kuin mitä sen vaaleissa saama äänimäärä suhteessa muihin ryhmittymiin edellyttää (ei presidentinvaalit)
- **Vaalit ovat salaiset.** Vaalisalaisuudella tarkoitetaan, etteivät vaaliviranomaiset eivätkä muutkaan saa tietää, ketä äänestäjä on äänestänyt, vai onko hän jättänyt tyhjän äänestyslipun.
- **Vaaleissa on yleinen ja yhtäläinen äänioikeus.** Yleisellä äänioikeudella tarkoitetaan sitä, että äänioikeus on riippuvainen vain sellaisista edellytyksistä, jotka kansalaisella yleensä on. Yhtäläisellä äänioikeudella tarkoitetaan sitä, että jokaisella äänioikeutetulla on yhtäläinen äänioikeus vaikuttaa vaalin tulokseen. Yleisissä vaaleissa kullakin on yksi ääni.
- **Kunkin äänestäjän on äänestettävä itse.** Äänioikeutta ei saa käyttää valtuusmiehen eli asiamiehen kautta.
- **Äänestämisen on tapahduttava vaaliviranomaisen edessä.**
- Suomen vaalijärjestelmä on henkilö- ja puoluevaalin yhdistelmä, jossa samalla yhdellä numerolla äänestetään sekä puoluetta että henkilöä (ei presidentinvaalit).

Äänioikeus ja äänioikeusrekisteri, äänestäminen ja vaalituloksen laskeminen

Äänioikeus

Kunnallisvaaleissa äänioikeutettu on:

1. Suomen ja muun Euroopan unionin jäsenvaltion kansalainen sekä Islannin ja Norjan kansalainen, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jonka kotikuntalaisia tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on 51. päivänä ennen vaalipäivää sekä

- muun kuin kohdassa 1 mainitun valtion kansalainen, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jonka kotikuntalaisia tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on 51. päivänä ennen vaalipäivää ja jolla on tuolloin ollut kotikunta Suomessa yhtäjaksoisesti vähintään kahden vuoden ajan.

Äänioikeusrekisteri

Väestörekisterikeskus laatii äänioikeutetuista atk-perusteisen rekisterin (äänioikeusrekisteri) 46. päivänä ennen vaalipäivää. Äänioikeusrekisteriin otetaan jokaisesta äänioikeutetusta ne tiedot (mm. nimi, henkilötunnus, vaalipiiri, kotikunta ja äänestyspaikka), jotka olivat väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää. Äänioikeusrekisteri perustetaan 12.9.2012 niiden tietojen perusteella, jotka olivat väestötietojärjestelmässä 7.9.2012.

Äänioikeusrekisteri on julkisesti nähtävillä maistraateissa 41. päivästä ennen vaalipäivää alkaen (eli 17.9.2012 lukien). Jokaiselle rekisteriin otetulle postitetaan lisäksi viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää (4.10.2012) ilmoitus äänioikeudesta (ilmoituskortti), jossa mainitaan mm. vaalipäivä, ennakkoäänestyspäivät, äänioikeutetun äänestyspaikan osoite sekä vaaliviranomaisen yhteystiedot. Äänioikeusrekisteristä tulostetaan myöhemmin vaaliluettelot vaalipäivän äänestyspaikoille. Äänioikeusrekisteriä koskevat oikaisuvaatimukset tulee tehdä maistraateille viimeistään 16. päivänä (12.10.2012) ennen vaalipäivää, maistraatti ratkaisee oikaisuvaatimukset viimeistään 13. päivänä ennen vaalipäivää.

Äänioikeusrekisteri tulee lainvoimaiseksi 12. päivänä ennen vaalipäivää eli tiistaina 16.10.2012 kello 12.

Äänestäminen

Äänioikeutettu voi äänestää joko 1) ennakkoäänestysaikana tai 2) vaalipäivänä sunnuntaina.

Kotimaan ennakkoäänestys toimitetaan (17.-23.10.2012) yleisissä ennakkoäänestyspaikoissa, laitoksissa ja kotiaänestyksenä tietyin edellytyksin. Kotimaan yleisiä ennakkoäänestyspaikkoja ovat kunnan määräämät virastot, postikonttorit ja muut paikat. Ulkomaan ennakkoäänestys toimitetaan (17.-20.10.2012) Suomen edustustoissa ja niiden toimipaikoissa sekä suomalaisissa laivoissa. Ulkomaan yleisinä ennakkoäänestyspaikkoina ovat valtioneuvoston asetuksella määrätyt Suomen edustustot ja niiden toimipaikat. Jokainen äänioikeutettu saa äänestää ennakolta kotimaan yleisissä ennakkoäänestyspaikoissa ja ulkomailla Suomen edustustoissa.

Vaalipäivän äänestyksessä äänioikeutettu voi äänestää vain oman äänestysalueensa äänestyspaikassa. Äänestäjän ei tarvitse esittää erityistä syytä ennakkoäänestykselle, vaan hän voi vapaasti valita ennakkoäänestyksen ja vaalipäivän äänestyksen välillä. Ennakkoäänestys aloitetaan 11. päivänä ennen vaalipäivää (17.10.2012) sekä lopetetaan ulkomailla 8. päivänä (20.10.2012) ja kotimaassa 5. päivänä (23.10.2012) ennen vaalipäivää.

Äänestysprosentti = äänestäneiden osuus äänioikeutetuista

Kunnallisvaalien tuloksen laskenta

Ennakkoäänten laskenta

Kuntien keskusvaalilautakunnat aloittavat ennakkoäänten laskennan vaalipäivänä sunnuntaina aikaisintaan klo 15 (tai erityisestä syystä aikaisemminkin, kuitenkin aikaisintaan kello 12). Tällöin ruskeat kirjekuoret avataan ja niiden sisällä olevat äänestysliput lasketaan. Ennakkoäänät pyritään laskemaan niin, että ennakkoäänestyksen tulos olisi valmis samana iltana kello 20:een mennessä. Tätä ennen keskusvaalilautakunnat eivät saa antaa mitään tietoja laskentapaikan ulkopuolelle laskennan edistymisestä.

Vaalipäivän äänten laskenta

Heti kun vaalihuoneistot kello 20 ovat sulkeutuneet, vaalilautakunnat aloittavat vaalipäivänä annettujen äänten alustavan laskennan. Vaalilautakunta avaa vaaliurnan, laskee siinä olevat äänestysliput ja merkitsee kullekin ehdokkaalle annetut äänimäärät erityiseen vaalipöytäkirjaan. Heti tämän jälkeen vaalilautakunta ilmoittaa kunnan keskusvaalilautakunnalle ehdokkaiden saamat äänimäärät eli vaalien tuloksen kyseisessä äänestysalueessa. Kunnan keskusvaalilautakunta puolestaan välittää tulokset oikeusministeriön vaalitietojärjestelmän keskitettyyn laskentajärjestelmään. Lopuksi vaalilautakunta sinetöi äänestysliput pakettiin ja toimittaa ne ennen maanantaiaamua kello 9 keskusvaalilautakunnalle.

Vaalien tuloksen määräytyminen

Vaalien tuloksen määräytymisessä käytetään ns. d'Hondt'n laskentamenetelmää, jonka mukaan laskennan ensimmäisessä vaiheessa lasketaan kunkin ryhmittymän eli

- vaaliliittoon kuulumattoman (yksittäisen) puolueen,
- vaaliliiton,
- yhteislistan sekä
- yhteislistaan kuulumattoman valitsijayhdistyksen

saama kokonaisäänimäärä. Vaaliliitossa olevia puolueita kohdellaan siis yhtenä ryhmittymänä, samoin yhteislistaan kuulumattomia valitsijayhdistyksiä. Laskennan toisessa vaiheessa asetetaan kussakin ryhmittymässä ehdokkaat paremmuusjärjestykseen heidän saamiensa äänimäärien perusteella. Kolmannessa vaiheessa annetaan kullekin ehdokkaalle vertausluvut siten, että ryhmittymän eniten ääniä saanut ehdokas saa vertauslukuun ryhmittymän koko äänimäärän, toiseksi eniten ääniä saanut ehdokas puolet ryhmittymän äänimäärästä, kolmanneksi tullut ehdokas kolmanneksen, neljänneksi tullut ehdokas neljänneksen ja niin edelleen. Lopuksi kunnan kaikki ehdokkaat asetetaan vertauslukujen mukaiseen paremmuusjärjestykseen ja tästä listasta valitaan valtuutetuksi niin monta ehdokasta kuin kunnassa valitaan valtuutettuja.

Vaalikelpoisuus ja ehdokasasettelu

Vaalikelpoisuus

Vaalikelpoinen eli kelpoinen ehdokkaaksi kunnallisvaaleissa on henkilö,

1. jonka kotikunta kyseinen kunta on,
2. jolla on jossakin kunnassa äänioikeus kunnallisvaaleissa ja
3. joka ei ole holhouksen alainen (vajaavaltainen)

Vaalikelpoisuuden rajoituksista säädetään kuntalain 34§:ssä.

Vaalikelpoisuus määräytyy lähtökohtaisesti samassa aikataulussa kuin äänioikeuskin eli väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää (vuoden 2012 kunnallisvaaleissa perjantaina 7.9.) olevien tietojen mukaan. Jos henkilö kuitenkin muuttaa kotikuntaansa kyseisen päivämäärän jälkeen, hänen vaalikelpoisuutensa seuraa mukana.

Ehdokkaan vaalikelpoisuuden määräytymiselle ei ole lainsäädännössä säädetty selvää ajankohtaa, mutta käytännössä ehdokkaan kotikunnan tulee olla selvä viimeistään 32. päivänä ennen vaalipäivää (vuoden 2012 kunnallisvaaleissa keskiviikkona 26.9.), jolloin keskusvaalilautakunnat käsittelevät ja ratkaisevat ehdokashakemuksiin tehdyt täydennykset. Ehdokkaiden kotikuntaa koskevat ratkaisut tehdään väestötietojärjestelmässä olevin tietojen perusteella.

Ehdokasasettelu

Ehdokkaita kunnallisvaaleissa voivat asettaa

1. puoluekisterissä olevat puolueet
2. äänioikeutettujen perustamat valitsijayhdistykset

Kukin puolue voi asettaa kunnassa enintään valittavien valtuutettujen puolitoistakertaisen määrän ehdokkaita. Jos kunnassa valitaan esimerkiksi 27 valtuutettua, puolueella voi olla enintään 40 ehdokasta. Puolueet voivat muodostaa keskenään vaaliliittoja. Vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokkaiden yhteismäärä saa kuitenkin olla enintään sama kuin yksittäisen puolueen ehdokkaiden enimmäismäärä.

Valitsijayhdistyksen yhden ehdokkaan asettamiseksi voi perustaa vähintään 10 asianomaisessa kunnassa äänioikeutettua henkilöä. Oikeusministeriön asetuksella (vuoden 2012 kunnallisvaaleissa asetus 237/2012) määrättyissä pienemmissä kunnissa valitsijayhdistyksen voi kuitenkin perustaa vähintään viisi tai vähintään kolme äänioikeutettua. Valitsijayhdistykset voivat puolestaan muodostaa yhteislistoja, joissa kussakin voi olla enintään valittavien valtuutettujen puolitoistakertainen määrä ehdokkaita.

Keskusvaalilautakunta laatii ehdokaslistojen yhdistelmän, johon otetaan arvotussa järjestyksessä kaikkien puolueiden, valitsijayhdistysten ja yhteislistojen ehdokkaat. Jokaisesta ehdokkaasta on yhdistelmässä seuraavat tiedot: järjestysnumero (alkaen numerosta 2), nimi sekä arvo, ammatti tai toimi.

Kunnassa valittavien valtuutettujen lukumäärä vaihtelee kunnan asukasluvun mukaan (vaalivuoden toukokuun lopun tilanne). Vuoden 2013 alussa kuntien lukumäärä on Manner-Suomessa 304 ja Ahvenanmaalla 16. Kuntalain (365/1995) 10§:n mukaan valtuutettuja valitaan seuraavasti:

Valtuutettujen lukumäärä kunnan asukasluvun mukaan

Asukasluku	Valtuutettujen lukumäärä
enintään 2 000	17*
2 001 - 4 000	21
4 001 - 8 000	27
8 001 - 15 000	35
15 001 - 30 000	43
30 001 - 60 000	51
60 001 - 120 000	59
120 001 - 250 000	67
250 001 - 400 000	75
yli 400 000	85

* Kunta voi päättää, että valtuutettuja valitaan 13 tai 15

Vaalipiiri- ja kuntamuutokset sekä kuntaliitokset

Eri vuosien vaaleja koskevat vaalipiiri- ja kuntamuutokset sekä kuntaliitokset on esitetty internetissä Luokitukset–osiossa (Kunnallisvaalit kotisivulla).

Kunnat on sijoitettu vaalipiireihin voimassa olevan vaalipiirijaon mukaan.

Tilastossa on käytetty voimassa olevaa tilastollista kuntaryhmitystä (Tilastokeskus, kunnat ja kuntapohjaiset aluejaot). Vaaleja seuraavan vuoden alussa voimaan astuvat kuntamuutokset on huomioitu kunnallisvaalitulostossa, koska vaalit toimitetaan tulevaa kuntajaotusta noudattaen. Tilastollisessa kuntaryhmityksessä kunnat jaetaan taajamaväestön osuuden ja suurimman taajaman väkiluvun perusteella kaupunkimaisiin, taajaan asuttuihin sekä maaseutumaisiin kuntiin. Luokitus perustuu vuonna 201x tehtyyn taajamarajaukseen ja kunnan väkilukutietoon vuodelta 2012x. Taajamarajaus tuotetaan Suomen ympäristökeskuksessa vuosittain.

1. Kaupunkimaisia kuntia ovat kunnat, joiden väestöstä vähintään 90 % asuu taajamissa tai suurimman taajaman väkiluku on vähintään 15 000.
2. Taajaan asuttuja kuntia ovat kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 %, mutta alle 90 %, asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on vähintään 4 000 mutta alle 15 000.
3. Maaseutumaisia kuntia ovat kunnat, joiden väestöstä alle 60 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 15 000, sekä kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 %, mutta alle 90 %, asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 4 000.

Käytetyt luokitukset

Tilastokeskuksen kuntaluokitus, vaalipiiri, kunta, äänestysalue, puolue (puoluerekisteriin merkityt), ehdokkaiden ja valittujen ikä, asuinmaa.

Kunnallisvaalissa 2012 asettivat ehdokkaita seuraavat rekisteröidyt puolueet:

- Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (SDP)
- Suomen Keskusta (KESK)
- Kansallinen Kokoomus (KOK)
- Suomen ruotsalainen kansanpuolue (RKP)
- Suomen Kristillisdemokraatit (KD)
- Vihreä liitto (VIHR)
- Vasemmistoliitto (VAS)
- Perussuomalaiset (PS)
- Suomen Työväenpuolue (STP)
- Itsenäisyyspuolue (IP)
- Köyhien Asialla (KA)
- Piraattipuolue
- Muutos 2011
- Vapauspuolue - Suomen tulevaisuus
- Suomen Kommunistinen Puolue (SKP)
- Kommunistinen Työväenpuolue — Rauhan ja Sosialismin puolesta (KTP)

Tietojenkeruumenetelmät ja tietolähde

Tilastokeskus saa vaalien perusaineiston oikeusministeriön vaalitietojärjestelmästä, jonka teknisen toteuttamisen hoitaa Tieto Oyj.

1.3 Lait, asetukset ja suositukset

Tilastokeskuksen tehtävänä on laatia yhteiskuntaoloja koskevia tilastoja (laki Tilastokeskuksesta 24.1.1992/48). Näihin kuuluvat myös vaalitulokset. Tilastokeskuksen työjärjestys määrittää Henkilötilastot vaalitulosten tekijäksi (Tilastokeskuksen työjärjestys, TK-00-1469-00).

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Tilasto perustuu kokonaisuaineistoon. Tilaston perusaineisto perustuu oikeusministeriön vaalitietojärjestelmään, joka koostuu kuudesta osajärjestelmästä. Näitä ovat:

1. Pohjatietojärjestelmä, jossa ovat tiedot mm. vaalipiiri-, kunta-, äänestysaluejaoista sekä vaaliviranomaisista;
2. Äänestyspaikkajärjestelmä (äänestyspaikkarekisteri), jossa ovat tiedot yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja vaalipäivän äänestyspaikoista;
3. Äänioikeusjärjestelmä (äänioikeusrekisteri), johon Väestörekisterikeskus poimii tiedot äänioikeutetuista 46. päivänä ennen vaalipäivää. Äänioikeusrekisteriin otetaan jokaisesta äänioikeutetusta ne tiedot (mm. nimi, henkilötunnus, vaalipiiri, kotikunta ja äänestyspaikka), jotka olivat väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää. Äänioikeusrekisteri tulee lainvoimaiseksi 12. päivänä ennen vaalipäivää kello 12;
4. Ehdokasjärjestelmä (ehdokasrekisteri), johon merkitään ehdokkaasta seuraavat tiedot: nimi, ehdokasnumero, ammatti, kotikunta, puolue/valitsijayhdistys (jonka ehdokkaana hän on), henkilötunnus;
5. Keskitetty laskentajärjestelmä, johon vaalipiirilautakunnat ja kuntien keskusvaalilautakunnat toimittavat vaalien tulostiedot;
6. Tilasto- ja tietopalvelujärjestelmä, jonka avulla vaalien tulostiedot ja muut tilastotiedot välitetään tiedotusvälineille ja Tilastokeskukselle.

Tilastokeskuksen vaalitietojärjestelmä koostuu neljästä vaalitiedostosta, joita ovat: aluetiedosto, puoluetiedosto, ehdokastiedosto ja ehdokasrekisteri.

Ehdokkaiden ja valittujen tausta-analyysi

Analyysi perustuu toisaalta äänioikeusrekisteristä (Väestörekisterikeskus) saatuihin tietoihin sekä ehdokasrekisteriin (Oikeusministeriö) ja alustavan laskennan tuloksiin ja toisaalta Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston tietoihin.

Vaalitilastojen yhteydessä tuotetaan myös tausta-analyysi äänioikeutettujen, puolueiden asettamien ehdokkaiden ja valittujen osalta. Äänioikeutettujen henkilöperusjoukko perustuu 12.9.2012 perustettuun äänioikeusrekisteriin ja ehdokkaat Oikeusministeriön ehdokasrekisteriin. Näihin rekistereihin yhdistetyt henkilöiden taustatiedot perustuvat Tilastokeskuksen Henkilötilastojen tilastoaineistoihin, mm. työssäkäyntitilastoon, tutkintorekisteriin ja perhetilastoon.

Analyysissä on kuvattu äänioikeutettuja, ehdokkaita ja valittuja tiettyjen muuttujien suhteen. Joissakin kuvioissa/taulukoissa on otettu mukaan vertailutiedoksi myös vuoden 2009/2010 työlliset työssäkäyntitilaston mukaan. Taustatiedot ovat yleensä vuosilta 2009–2011. Henkilön ikä on ikä vaalipäivänä kokonaisina vuosina.

Seuraavassa on kuvattu analyysissä käytetyt taustamuuttujat.

Vaalipiiri

Analyysissä käytetty vaalipiiri on ehdokkailla se vaalipiiri, jossa henkilö on ehdokkaana. Äänioikeutetuilla vaalipiiritieto perustuu 51 päivää ennen vaalipäivää poimittuun tietoon henkilön asuinkunnasta Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmässä.

Ulkomaalaistausta

Ulkomaalaistaustaisuutta on tarkasteltu kahden eri muuttujan avulla eli henkilön kielen tai syntyperän mukaan. Kielen mukaan ulkomaalaistaustaisiksi on luokiteltu ne henkilöt, joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Syntyperän mukaan ulkomaalaistaustaisina pidetään henkilöitä, joiden molemmat vanhemmat ovat syntyneet ulkomailla. Tieto on vuodelta 2011.

Pääasiallinen toiminta

Pääasiallisen toiminnan käsite kuvaa henkilön taloudellisen toiminnan laatua. Väestö jaetaan pääasiallisen toiminnan perusteella työvoimaan kuuluviin ja työvoiman ulkopuolella oleviin. Nämä ryhmät voidaan edelleen jakaa alaryhmiin. Luokitus perustuu tietoihin henkilön toiminnasta vuoden viimeisellä viikolla. Tiedot pääasiallisesta toiminnasta perustuvat eri rekistereistä saatuihin tietoihin.

Pääasiallisen toiminnan mukainen luokitus on seuraava:

- työlliset
- työttömät
- 0–14-vuotiaat
- opiskelijat, koululaiset
- eläkeläiset
- varusmiehet, siviilipalvelusmiehet
- muut työvoiman ulkopuolella olevat

Analyysissä käytetty tieto kuvaa henkilön toimintaa vuoden 2010 viimeisellä viikolla.

Perheasema

Tässä analyysissä väestö on jaoteltu perheaseman mukaan seuraaviin luokkiin

- avio- /avoperheen vanhempi
- yksinhuoltaja
- lapseton pari
- perheetön
- kotona asuva nuori

Avio-/avoperheen vanhempiin luetaan kaikki avio- tai avoliitossa olevat sekä rekisteröidyssä parisuhteessa elävät, joilla asuu kotona myös omia ja/tai puolison lapsia. Lapsettomia pareja ovat avio-/avoliitossa sekä rekisteröidyssä parisuhteessa elävät, joilla ei ole lapsia. Kotona asuviksi nuoriksi on määritelty omien/oman tai ottovanhempiensa/vanhempansa kanssa asuvat lapsen asemassa olevat nuoret. Perheettömät ovat yleensä yksin asuvia henkilöitä, mutta myös esimerkiksi lapsensa perheen kanssa asuva yksinäinen äiti/isä luetaan perheettömiin.

Tieto henkilön perheasemasta on vuodelta 2011.

Lasten lukumäärä

Analyysissä on käytetty lasten lukumääränä henkilön biologisten lasten lukumäärää. Tieto on vuodelta 2011.

Koulutusaste

Perusasteen tutkinnon suorittaneilla on koulutusta korkeintaan 9 vuotta. Näitä koulutuksia ovat esim. kansa-, keski- ja peruskoulun tutkinnot.

Keskiasteen tutkinnon suorittaneilla on koulutusta 11-12 vuotta. Näitä koulutuksia ovat esim. ylioppilastutkinnot, 1-3 -vuotiset ammatilliset tutkinnot ja ammatilliset perustutkinnot.

Alimman korkea-asteen koulutus kestää 2-3 vuotta keskiasteen jälkeen. Näitä koulutuksia ovat esim. tekniikan, merkonomien ja sairaanhoitajan tutkinnot, jotka eivät ole ammattikorkeakoulututkintoja.

Alemman korkeakoulututkinnon suorittaminen vaatii 3-4 vuotta päätoimista opiskelua keskiasteen jälkeen. Alemman korkeakouluasteeseen luetaan esim. ammattikorkeakoulututkinnot ja alemmat korkeakoulututkinnot.

Ylemmän korkeakouluasteen tutkinnon suorittaminen vaatii pääsääntöisesti 5-6 vuotta päätoimista opiskelua keskiasteen jälkeen. Ylempään korkeakouluasteeseen luetaan esim. maisteritutkinnot ja lääkäreiden erikoistumistutkinnot.

Tutkijakoulutusasteen tutkinnon suorittaminen edellyttää itsenäisen ja julkaisukelpoisen tutkimustyön tai väitöskirjan tekemistä. Tutkinnot ovat tieteellisiä lisensiaatin ja tohtorin tutkintoja.

Tiedot henkilön koulutuksesta saadaan Tilastokeskuksen tutkintorekisteristä. Analyysissä käytetyt tiedot ovat vuodelta 2010.

Valtionveronalaiset tulot

Eräin poikkeuksin kaikki rahana tai rahanarvoisena etuutena saatu tulo on veronalaista. Veronalaisia eivät ole mm. eräät sosiaaliavustukset, päivärahat ja korvaukset. Tällaisia ovat esimerkiksi lapsilisät, asumistuet ja toimeentulotuki. Veronalaisia eivät myöskään ole mm. julkisyhteisöiltä saadut stipendit ja apurahat.

Tiedot perustuvat verohallituksen verotietokannan valtionveronalaisia tuloja koskeviin tietoihin. Analyysissä käytetyt tiedot ovat vuodelta 2010.

Mediaanitulo

Kun tulonsaajat asetetaan tulojen mukaan suuruusjärjestykseen, mediaanitulo on keskimmäisen tulonsaajan tulo. Keskimmäisen tulonsaajan kummallekin puolelle jää yhtä monta tulonsaajaa. Mediaani ei ole yhtä herkkä poikkeaville äärihavainnoille kuin aritmeettinen keskiarvo.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Vaalitilastojen aineisto perustuu oikeusministeriön vaalitietojärjestelmään ja vaaliviranomaisten toimittamiin tietoihin, joita voidaan pitää luotettavana.

4. Tietojen ajantasaisuus ja tarkkuus

Vahvistetut tiedot poikkeavat aina jonkin verran ennakkotilastojen luvuista.

Tulokset muuttuvat vahvistetun tuloksen jälkeen kaikilta osin: äänestysalueittain, kunnittain, vaalipiireittäin, puolueittain sekä kaikkien ehdokkaiden ja valittujen saamien äänimäärien suhteen, jolloin jopa heidän keskinäinen järjestyksensä voi muuttua.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys

Tilastot julkaistaan internetissä, StatFin-palvelussa sekä Kunnallisvaalit-tilastosivulla. Kunnittaiset ja äänestysalueittaiset (vuodesta 2004) vaalitiedot sekä ehdokkaiden ja valittujen saamat äänimäärät viedään StatFin-palveluun.

Kunnallisvaalit-tilastosivulla julkaistaan kolmella kielellä (suomi, ruotsi ja englanti) julkistuksia ja kyseistä vaalia koskevien taulukoiden lisäksi aikasarjataulukkoita.

Vaalikarttapalvelussa julkaistaan keskeisiä vaalitulostietoja kunnallisvaaleista.

Maksullisessa ALTIKA – tietokannassa on kunnallisvaaleista vaalitulostietoja vuodesta 1976 alkaen.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Tilastoissa käytetään vaalivuotta seuraavan vuoden kuntaluokitusta. Uusi tilastollinen kuntaryhmitys (kaupunkimaiset, taajamamaiset ja maaseutumaiset) otettiin käyttöön vuodesta 2000 alkaen. Sitä aikaisemmin kunnat ryhmiteltiin seuraavasti: kaupungit ja muut kunnat. Vaalien välillä tapahtuneet vaalipiiri- ja kuntamuutokset on huomioitu tilastoissa, joissa on vertailutieto edellisen vaalin tuloksiin.

Kunnallisvaalit-tilastosivulla esitetään vaalitulostietoja aikasarjataulukkoina vuodesta 1921 alkaen.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys sekä dokumentointi

Oikeusministeriö julkaisee kattavaa yleistietoa eri vaaleista sekä valtakunnallisen ehdokasrekisterin ja vaalitulostietoja verkkosivuillaan (www.vaalit.fi). Oikeusministeriön julkaisema tilasto ennakoäänestäneiden osalta poikkeaa Tilastokeskuksen ennakoäänestäneiden tilastosta, sillä ne määritellään eri perustein:

- Oikeusministeriö laskee ennakoäänestäneiden määrän äänioikeutettujen määrästä
- Tilastokeskus laskee ennakoäänestäneiden määrän kaikkien äänestäneiden määrästä

Tilastoissa käytetyt luokitukset löytyvät Tilastokeskuksen kotisivuilta.

Lisätietoja

Kimmo Moisio 09 1734 3239

Jaana Asikainen 09 1734 3506

Vastaava tilastojohtaja:

Jari Tarkoma

vaalit@tilastokeskus.fi

<http://tilastokeskus.fi/kunnallisvaalit>

Lähde: Kunnallisvaalit 2012, ennakkotieto, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu, Tilastokeskus
puh. 09 1734 2220
www.tilastokeskus.fi

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi

ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 2323-1092 (pdf)